

STORTINGET

Innst. 50 L

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 139 L (2021–2022)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i allmenngjøringsloven (adgang til å gi forskrift om oppdragstakers dokumentasjons- plikt)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes endringer i lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. (allmenngjøringsloven).

Forslaget innebærer at departementet kan gi forskrift om at oppdragstaker skal utlevere nødvendig dokumentasjon for at oppdragsgiver kan ivareta påseplikten.

For å sikre utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med de vilkår norske arbeidstakere har, og for å hindre konkurransevridning til ulempe for det norske arbeidsmarkedet, kan det treffes vedtak om at en landsomfattende tariffavtale helt eller delvis skal gjelde for alle arbeidstakere som utfører arbeid innenfor tariffavtalens virkeområde. Vedtaket gis i form av en forskrift om allmenngjøring av tariffavtaler og innebærer i praksis at det forskriftsfestes en minstelønn for en bestemt bransje. Allmenngjøring av tariffavtaler er et viktig virkemiddel i innsatsen mot arbeidslivskriminalitet.

Det vil være en fordel å forskriftsfeste oppdragstakers plikt til å utlevere nødvendig dokumentasjon om arbeidstakers lønns- og arbeidsvilkår til oppdragsgiver.

Departementet har etter gjeldende rett ikke adgang til å forskriftsfeste en slik dokumentasjonsplikt. Forskriftshjemmelen i allmenngjøringsloven § 12 må derfor utvides til å gjelde plikt for oppdragstaker til å utlevere nødvendig dokumentasjon til oppdragsgiver i forbindelse med påseplikten.

Det vises til proposisjonens kapittel 3, der bakgrunnen for forslaget er nærmere gjort greie for.

Det vises til proposisjonens kapittel 4, der gjeldende rett er beskrevet, herunder:

- Allmenngjøringsloven og -forskrifter
- Forskrift om informasjons- og påseplikt og innsynsrett
- EØS-avtalens regler om tjenestefrihet (artikkel 36)
- Personvernforordningen og personopplysningsloven, herunder
 - Oppdragsgivers behandlingsgrunnlag
 - Oppdragstakers behandlingsgrunnlag

1.2 Høring

Forslag ble sendt på høring 16. mars 2021, med høringsfrist 16. juni 2021.

Det ble i høringsnotatet foreslått at oppdragstakers dokumentasjonsplikt i forbindelse med påseplikten reguleres i forskrift om informasjons- og påseplikt mv. Endringen er en kodifisering av gjeldende praksis, der plikten til å utlevere nødvendig dokumentasjon kontraktfestes i avtalen mellom oppdragsgiver og oppdragstaker. Den foreslåtte endringen innebærer ingen nye forpliktelser for oppdragstakere, og den vil således være forenlig med artikkel 36 i EØS-avtalen. Det vises blant annet til uttalelsene fra ESA 2. mars 2011 i sak 66513 om at påseplikten anses som et passende tiltak for å sikre overholdelse av gjeldende lønns- og arbeids-

vilkår. Forslaget innebærer at oppdragstakers (leverandørers og eventuelle underleverandørers) dokumentasjonsplikt hjemles i forskrift om informasjons- og påseplikt mv. § 6. For å kunne pålegge leverandører og eventuelle underleverandører dokumentasjonsplikt gjennom forskriften må det også gjøres endringer i allmenngjøringsloven § 12.

Det ble videre foreslått at det fremgår direkte av forskriften at dokumentasjonen som utleveres, skal kunne knyttes til enkeltpersoner, men at den ikke skal inneholde personopplysninger som er irrelevant for å ivareta påseplikten. Påseplikten er et viktig virkemiddel for å hindre og forebygge useriøsitet og arbeidslivskriminalitet, og det er viktig for kontrollen at dokumentasjonen kan knyttes til den enkelte arbeidstaker. Samtidig vil ikke alle opplysninger i arbeidsavtaler og lønns slipper være nødvendige for å ivareta påseplikten. Oppdragsgiver har for eksempel ikke krav på å se lønnstrekk på grunn av gjeld eller barnebidrag. Personvern hensyn og særlig prinsippet om dataminimering gjør at personopplysninger som ikke er nødvendige for påseplikten, må sladdes fra dokumentasjonen før utlevering kan skje.

Alle høringsinstansene som har uttalt seg om dette spørsmålet, støtter forslaget om å forskriftsfeste oppdragstakers dokumentasjonsplikt slik at oppdragsgiver kan ivareta påseplikten. Det vises til proposisjonens kapittel 6, der høringsinstansenes syn er redegjort for.

1.3 Departementets vurdering

Når det gjelder departementets vurdering, er dette detaljert beskrevet i proposisjonens kapittel 7, som blant annet omhandler:

- Presiseringer i lovtekstens ordlyd
- Påseplikten
- Dokumentasjonsplikten
- Behandlingsansvar og krav til supplerende rettsgrunnlag

2. Komiteens behandling

Som ledd i komiteens behandling av lovproposisjonen ble det åpnet for å sende inn skriftlig innspill. Det kom ingen skriftlige innspill.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tuva Moflag, Runar Sjøstad, Trine Lise Sundnes og Torbjørn Vereide, fra Høyre, Henrik Asheim, Anna Molberg og Aleksander Stokkebø, fra Senterpartiet, Eivind Drivenes og Per Olaf Lundteigen, fra

Fremskrittspartiet, Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger Saudland, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Kirsti Bergstø, og fra Rødt, Mímir Kristjánsson, viser til at det i proposisjonen foreslås endringer i allmenngjøringsloven (adgang til å gi forskrift om oppdragstakers dokumentasjonsplikt). Forslaget innebærer at departementet kan gi forskrift om at oppdragstaker skal utlevere nødvendig dokumentasjon for at oppdragsgiver kan ivareta påseplikten. Komiteen viser til at bakgrunnen for proposisjonen er at departementet har mottatt flere henvendelser om forholdet mellom påseplikten og personvernreglene, og at enkelte hovedleverandører har uttalt til Arbeidstilsynet at de har opplevd at de har hatt vansker med å gjennomføre påseplikten fordi underleverandøren har nektet å gi ut opplysninger på grunn av personvernreglene. Derfor har departementet foreslått å forskriftsfeste oppdragstakers plikt til å utlevere nødvendig dokumentasjon om arbeidstakers lønns- og arbeidsvilkår til oppdragsgiver. Departementet har etter gjeldende rett ikke adgang til å forskriftsfeste en slik dokumentasjonsplikt.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at forslaget innebærer at det kan gis forskrift om at oppdragstaker skal utlevere nødvendig dokumentasjon for at oppdragsgiver kan ivareta påseplikten. Disse medlemmer legger til grunn at forslaget ikke innebærer noen realitetsendring, men kun er en kodifisering av gjeldende praksis og er i overenstemmelse med EØS-avtalens regler om tjenestefrihet i artikkel 36.

Disse medlemmer mener på generelt grunnlag at vedtak om allmenngjøring innenfor et tariffområde må fattes av Tariffnemnda, der partene i arbeidslivet er representert. Disse medlemmer mener det ikke er et politisk ansvar å kreve allmenngjøring av lønn i bestemte bransjer. Dette bør være forbeholdt partenes eget initiativ.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter ikke endringene. Disse medlemmer ønsker heller å se på muligheten for å få til en lovfestet minstelønn. En lovfestet minstelønn vil gjelde også de arbeidsgivere og arbeidstakere som ikke har tariffavtaler. Disse medlemmer mener det er viktig for å favne også de som ikke er medlem i en fagorganisasjon, men fortsatt har rettigheter i henhold til arbeidsmiljøloven.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at departementet i Prop. 139 L (2021–2022) foreslår at oppdragstakers (leverandørers og eventuelle underleverandørers) dokumentasjonsplikt hjemles i forskrift om informasjons- og påseplikt mv. § 6. Videre foreslås det å gjøre endringer i allmenngjøringsloven § 12 for å kunne pålegge leverandører og eventuelle underleverandører dokumenta-

sjonsplikt gjennom forskriften. Disse medlemmer viser til at LO i sitt høringssvar fra 2. juni 2021 påpeker at det har vært en utvikling der flere oppdragstakere nekter å utlevere opplysninger og dokumenter som er nødvendige for en oppdragsgiver/bestiller å ha innsyn i for å påse at forpliktelsene i allmenngjøringsloven og forskriftene blir overholdt. LO påpeker videre at på oppdrag der alt er i orden, leveres etterspurt dokumentasjon til oppdragsgiver/bestiller uten protester, mens det erfaringsmessig stiller seg annerledes i situasjoner der det er noe å skjule. Disse medlemmer viser til at LO videre foreslo at det i allmenngjøringsloven § 12 bør lovfestes at oppdragsgiver skal informere både oppdragstaker og eventuelle underleverandører om plikter etter gjeldende forskrifter om allmenngjøring av tariffavtaler, og at bestiller også bør få en utvidet rett i forskriften om informasjons- og påseplikt § 6. I proposisjonen følges ikke disse innspillene opp fordi:

«tillitsvalgtes innsynsrett og oppdragsgivers adgang til å kreve dokumentasjon er direkte knyttet til påseplikten. Derfor kan kun tillitsvalgte som er ansatt i den virksomheten som har påseplikt med underleverandøren, kreve innsyn i informasjon om lønns- og arbeidsvilkår hos denne underleverandøren».

Disse medlemmer forstår argumentasjonen til departementet dithen at tillitsvalgtes innsynsrett og oppdragsgivers adgang til å kreve dokumentasjon er direkte knyttet til påseplikten – og at bare tillitsvalgte som er ansatt i den virksomheten som har påseplikt med underleverandøren, kan kreve innsyn i informasjon om lønns- og arbeidsvilkår hos underleverandørene, og at det ikke er hensiktsmessig å gi bestillere og tillitsvalgte hos bestillere utvidede rettigheter overfor underleverandører når bestilleren ikke har påseplikt overfor underleverandører. Disse medlemmer mener at forskriften om påseplikt delvis også omfatter bestillere, og viser til at dersom lovens utforming er til hinder for at den styrkes på dette punktet, bør departementet komme med forslag til en lovendring slik at den kan styrkes i tråd med LOs innspill.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre allmenngjøringsloven § 12 slik at oppdragsgiver skal informere både oppdragstaker og eventuelle underleverandører om plikter etter gjeldende forskrifter om allmenngjøring av tariffavtaler.»

«Stortinget ber regjeringen foreta endringer i forskriften om informasjons- og påseplikt mv. § 6 slik at bestiller også får en utvidet rett i forskriften.»

Komiteens medlem fra Rødt viser til høringssinnspill fra Direktoratet for arbeidstilsynet, LO og

YS, som har konkrete innspill til ordlyden i allmenngjøringsloven § 12 og forskrift om informasjons- og påseplikt mv. § 6:

«Arbeidstilsynet mener dagens formulering 'i kontrakt' bør videreføres i allmenngjøringsloven § 12 første ledd ny bokstav a). LO mener videre at tillitsvalgte hos oppdragsgiver bør gis adgang til å følge opp at lønns- og arbeidsvilkår hos underleverandører er i overensstemmelse med gjeldende allmenngjøringsforskrifter. I tillegg foreslår LO at oppdragsgiver skal informere både oppdragstakere og eventuelle underleverandører om plikter etter gjeldende allmenngjøringsforskrifter, og at bestillere gis rett til å innhente dokumentasjon på lønns- og arbeidsvilkår fra underleverandøren direkte. YS støtter innspillene fra Arbeidstilsynet og mener videre at oppdragsgiver bør kunne be om usladdet lønnslipp når det er mistanke om ulovlige lønnstrekk».

Dette medlem støtter disse innspillene og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at tillitsvalgte hos oppdragsgiver gis adgang til å følge opp at lønns- og arbeidsvilkår hos underleverandører er i overensstemmelse med gjeldende allmenngjøringsforskrifter.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppdragsgiver skal informere både oppdragstakere og eventuelle underleverandører om plikter etter gjeldende allmenngjøringsforskrifter, og at bestillere gis rett til å innhente dokumentasjon på lønns- og arbeidsvilkår fra underleverandøren direkte.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppdragsgiver skal kunne be om usladdet lønnslipp når det er mistanke om ulovlige lønnstrekk.»

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre allmenngjøringsloven § 12 slik at oppdragsgiver skal informere både oppdragstaker og eventuelle underleverandører om plikter etter gjeldende forskrifter om allmenngjøring av tariffavtaler.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen foreta endringer i forskriften om informasjons- og påseplikt mv. § 6 slik at bestiller også får en utvidet rett i forskriften.

Forslag fra Rødt:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at tillitsvalgte hos oppdragsgiver gis adgang til å følge opp at

lønns- og arbeidsvilkår hos underleverandører er i overensstemmelse med gjeldende allmenngjøringsforskrifter.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppdragsgiver skal informere både oppdragstakere og eventuelle underleverandører om plikter etter gjeldende allmenngjøringsforskrifter, og at bestillere gis rett til å innhente dokumentasjon på lønns- og arbeidsvilkår fra underleverandøren direkte.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppdragsgiver skal kunne be om usladdet lønsslipp når det er mistanke om ulovlige lønnstrekk.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i allmenngjøringsloven (adgang til å gi forskrift om oppdragstakers dokumentasjonsplikt)

I

I lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. gjøres følgende endringer:

§ 12 skal lyde:

§ 12. *Informasjons-, påse- og dokumentasjonsplikt*

Departementet kan gi forskrift om at

- a. *oppdragsgivere* i kontrakt med *oppdragstakere* skal informere om plikter etter gjeldende forskrifter om allmenngjøring av tariffavtaler
- b. *oppdragsgivere* skal påse at *oppdragstakere* etterlever pliktene i gjeldende forskrifter om allmenngjøring av tariffavtaler
- c. *oppdragstakere* skal utlevere nødvendig dokumentasjon for at en oppdragsgiver kan oppfylle påseplikten etter bokstav b.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 15. november 2022

Kirsti Bergstø

leder

Mímir Kristjánsson

ordfører